

УДК 323.171(430)

Наталія Пирлік

ORCID: 0000-0002-3102-8554

ІДЕЯ ЄДНОСТІ НІМЕЧЧИНИ: ЛІНГВОПЕРСОНОЛОГІЙНИЙ АСПЕКТ

У статті встановлено мовні способи і засоби презентації ідеї єдності Німеччини у лінгвоперсонологічному аспекті на матеріалі промови Канцлера ФРН А. Меркель. Установлено вплив прецедентних феноменів на формування особистісного виміру політика. Проаналізовано застосування прийомів привертання уваги, характерних для А. Меркель. Виокремлено асоціативне/концептуальне поле ідеї єдності та схарактеризовано шкалу цінностей у політичному виступі.

Ключові слова: Ангела Меркель, ідея єдності Німеччини, лінгвоперсонологічний аспект, мовна особистість, політик, публічна промова.

DOI 10.34079/2226-3055-2024-17-31-63-72

Постановка проблеми. В умовах сучасних світових подій, маркованих посиленням ролі інформаційних воєн, великого значення набувають політичні заяви світових лідерів. Виступи політиків спрямовані на переконання аудиторії та допомагають політику увійти в особистісну сферу реципієнта через урізноманітнення мовних прийомів з одного боку, та формують мовну особистість самого політика з іншого боку. У цьому аспекті цікавим є лінгвоперсонологічний підхід лінгвістичних розвідок у політичному дискурсі. Актуальність зазначеного аспекту зумовлена значущістю мови й мовлення у самореалізації мовної особистості, динамічністю її лінгвопортрета (Загнітко, 2017). Вивчення природи мовної особистості, реконструкції мовної свідомості (індивідуальної, етнічної, суспільної) в історичній площині зокрема, надає поштовх для подальших розвідок (Багнюк, 2018).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд сучасних праць із проблематики дослідження показує, що предметом аналізу найчастіше стає специфіка політичної комунікації загалом й окрема система політика як мовної особистості або елемент цієї системи: політичний дискурс як об'єкт лінгвістичного аналізу (Ващук, 2007), типологія мовленнєвих жанрів політичного дискурсу (Кондратенко, 2017), відтворення мовного портрету політичного лідера різних лінгвокультурних спільнот, особливості прояву мовної особистості на матеріалі політичного дискурсу США й України (Славова, 2012), а також особливості політичного дискурсу канцлера ФРН (Дмитренко, та Шинкаренко, 2021). Закцентуємо, що поза увагою мовознавців залишається аналіз ідеї єдності Німеччини, окресленої у промові А. Меркель (Der Bundesregierung, 2019), що мотивує актуальність статті.

Мета дослідження полягає у встановленні мовних способів і засобів презентації ідеї єдності Німеччини у лінгвоперсонологічному аспекті на матеріалі промови Канцлера ФРН А. Меркель (Der Bundesregierung, 2019). Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**: а) встановити вплив прецедентних феноменів на формування особистісного виміру політика; б) проаналізувати застосування прийомів привертання уваги, характерних для А. Меркель; в) виокремити асоціативне/концептуальне поле ідеї єдності у зазначеній промові; г) схарактеризувати шкалу цінностей, зафіксовану у цьому політичному виступі.

Окреслена мета зумовила вибір методів аналізу, до яких входять описовий метод і низка аналізів мовного матеріалу, зокрема, контекстуальний, лінгвопрагматичний і

лінгвокультурний, а також елементи дискурс-аналізу.

Виклад основного матеріалу. У дослідженні проаналізовано промову А. Меркель, федерального канцлера ФРН, від 03.10.2019 року (Der Bundesregierung, 2019). Основними характеристиками постають: а) церемоніальність / ритуальність, виявлювані у реалізації тексту в конкретній ситуації, а саме, святкування Дня Єдності; б) орієнтованість на широку аудиторію з метою формування позитивного емоційного настрою. Важливим для політичної комунікації є ефективно побудована промова із зосередженням уваги на її початку / зачині. Закцентуємо, що роль зачину в композиційній структурі політичної промови є вельми суттєвою, оскільки впливає на встановлення когнітивного, психологічного й емоційного контакту з адресатом. Мовленнєву поведінку політика характеризує вибір прийомів привернення уваги. Розподіл зазначених прийомів говорить про релевантність чинника адресата, взаємозв'язок між типом адресата й організацією висловлювання.

Промова А. Меркель (Der Bundesregierung, 2019), виголошена у м. Кілі у 2019 році з нагоди головного державного свята – Дня Єдності, вирізняювана своєрідністю композиційної побудови. Така неординарна структура дає змогу залучити адресата до процесу породження думок, активізує його увагу й спонукає до спільного пошуку оптимального рішення. Промова являє собою концептуальну розмову про Німеччину та німців, а саме полемічний діалог у ретроспективному аспекті. Точка відліку фіксується травнем 1945 року. Перше речення промови визначає залученням прецедентного імені – Томас Манн, відомого німецького письменника, лауреата Нобелівської премії з літератури. Вживання прецедентних феноменів актуалізує фонові знання та культурні асоціації, збільшує емоційну насиченість висловлювання та надає емоційно-оцінне значення. Зауважимо, що дослідження прецедентних одиниць у політичному дискурсі зосереджувалися на визначенні специфіки їхніх функцій і джерел походження, на типах і ролі у політичних промовах (Гузак, 2014), на ролі прецедентних одиниць у вираженні адресанта-політика (Рослицька, 2019). Дослідники здебільшого одностайні у визначенні прецедентних феноменів як базових елементів культурного простору, що демонструють знання та досвід представників національної лінгвокультурної спільноти. При цьому зазначається, що прецедентні феномени мають зв'язки з ціннісними орієнтирами певної лінгвокультури та втілюють культурно значущу інформацію (Колоїз, 2017).

Так, зміст речення визначуваний прецедентним іменем-антропонімом і певною мірою впливає на всю синтаксичну конструкцію загалом, наприклад:

- (1) нім. *Thomas Mann, der aus Lübeck stammende Schriftsteller, bescheinigte den Deutschen im Mai 1945, wenige Wochen nach dem Ende des Zivilisationsbruchs der Shoa und des Zweiten Weltkriegs, in seiner berühmten Rede "Deutschland und die Deutschen" ein "befremdetes Maß von Unfreiheit, Unmündigkeit [und] dumpfer Untertänigkeit". Er erklärte dies damit, dass Deutschland "nie eine Revolution gehabt" habe.*

Прецедентне ім'я розширюється ключовими поняттями та реаліями: нім. *Lübeck, Schriftsteller, Mai 1945, nach dem Ende des Zivilisationsbruchs der Shoa und des Zweiten Weltkriegs, seine Rede «Deutschland und die Deutschen»*. Зазначені поняття поділяються на ті, що характеризують, з одного боку, історичний період та історичні події, з іншого боку, є фактами біографії та творчості Томаса Манна. Залучення прецедентного імені зі сфери-джерела «Література» детермінується типом адресата, всього суспільства своєї країни, тому що ці одиниці функціонують як засоби конструювання національної ідентичності представників суспільства. У політичній промові прецедентне ім'я з цієї сфери-джерела формує аргументативну базу для політика через приєднання до авторитету для підсилення власних переконань або через критичний аналіз дій, концепцій і поглядів авторитету з акцентуацією, насамперед, на відмінностях у підходах і поглядах. Це, власне, потенціює вплив на аудиторію. До прецедентних імен зі сфери-

джерела «Література» належить також відома промова Т. Манна «Німеччина та німці». Суттєво, що особистісну ідентичність політика характеризує його самопрезентація через використання власне прецедентних імен саме цієї сфери-джерела. Знаковим вбачається для А. Меркель використання цих імен, що проявляє її мовну особистість. Назва знаменитої промови Т. Манна включає іменник-прецедентне ім'я *назва держави* нім. *Deutschland*, що означає опосередковану вербалізацію ідеологічних цінностей. Показово, що А. Меркель звернулася саме до цього твору письменника задля конструювання німецької ідентичності, формуючи антитезу, риторичне протиставлення, прецедентного імені нім. *Deutschland* у промові Т. Манна й А. Меркель. Приреченість німців на несвободу у визначенні письменника характеризується іменниками з суфіксами нім. *un-, unter-* й прикметниками з основами нім. *fremd, dumpf*, що мають негативну конотацію. Канцлер протиставляє своє бачення Німеччини за допомогою антонімічних пар: нім. *Unfreiheit-Freiheit, Unmündigkeit-Mündigkeit*. Негативне оцінювання Т. Манна пояснюється письменником фактом відсутності в історії країни революції. Саме ця його думка постає відправним пунктом для промови політика. По-перше, А. Меркель представляє асоціативне поле поняття нім. *Revolution*. Традиційно словникові статті цієї лексеми пропонують такі тлумачення: нім. 1. *die bestehende politische und soziale Ordnung grundlegend verändernder, oft gewaltsamer Umsturz oder Umwälzungsprozess* 2. *grundlegende Veränderung, tiefgreifender Wandel bestehender Verhältnisse auf dem Gebiet der Wissenschaft, Technik, Wirtschaft, Kultur, Moral, des Denkens o. Ä., besonders durch Einführung von etwas Neuem* (Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache, 2017). Домінувальними вважаємо дві семантики: 1) повалення, руйнування існуючого політичного й соціального устрою, 2) визначуваність основоположними змінами наявного порядку речей у різних сферах, особливо через внесення чогось нового.

Асоціативне поле у промові включає розуміння революції нім. *eine gelungene, deutsche friedliche Revolution, Revolution im Geiste der Freiheit*. Канцлер конкретно вказує головну дату тих буремних подій 1989-1990 рр. – 3 жовтня 1990 року. Важливо наголосити, що об'єднання Німеччини означає переможну мирну німецьку революцію, наприклад:

- (2) нім. *Die friedliche Revolution kam zustande, weil sich im Herbst 1989 Menschen in allen Regionen der DDR erhoben, ihre Angst überwand und gleichsam die Spielregeln des Untertanen- und Unrechtsstaates außer Kraft setzten.*

У прикладі (2) ораторка зосереджується на причинах успішної мирної революції у Німеччині. У складнопідрядному реченні з коннектором нім. *weil* підрядне причини має у функції підмета іменник нім. *Menschen* з трьома присудками – нім. *sich erhoben, überwand, außer Kraft setzen*. Усі три дії мають конкретне спрямування – рефлексивне дієслово, що вказує вектор на себе, в свою чергу, дієслово нім. *überwand* визначає прямий додаток нім. *Angst* як результат анулювання правил гри неправової держави, що поневолює та подавляє. Цілком логічним вбачається, що в своїй аргументативній базі причин успіху німецької мирної революції політик використовує спеціалізовані синтаксичні конструкції – складнопідрядні речення з коннектором нім. *weil*, наприклад:

- (3) нім. *Die Revolution konnte erfolgreich sein, weil mutige Bürgerinnen und Bürger auch die SED-Strukturen vor Ort entmachteten; Bürgerinnen und Bürger, die die lokalen Repräsentanten der DDR in großen und kleinen Städten in einen Dialog zwangen, dem diese nichts entgegensetzen konnten.*
- (4) нім. *Die friedliche Revolution in der DDR, meine Damen und Herren, fand statt, weil die Bürgerinnen und Bürger sich in ihrem Staat wenn wir es ganz schlicht sagen nicht zu Hause fühlten und dies 1989 nun endlich auch zum Ausdruck bringen konnten.*
- (5) нім. *Der friedliche Umsturz in der DDR konnte gelingen, weil sich viele Frauen und Männer, Junge und Alte, Arbeiter und Intellektuelle die Mündigkeit, die Thomas Mann so vermisst hatte, nicht mehr länger vorenthalten lassen wollten*

Зауважимо, що А. Меркель у прикладі (2) вживає у функції підмета підрядного речення іменник нім. *Menschen*, діяч представлений достатньо узагальнено. Приклади (3) і (4) демонструють у якості діяча вже не просто людей взагалі, конкретно акцентуючи увагу на перехід до лексем нім. *Bürgerinnen und Bürger*. При цьому в прикладі (3) перед цими лексемами стоїть прикметник – означення нім. *mutige*. Політик вибудовує змістовну траєкторію акторів революції від узагальненого нейтрального за значенням до громадян і громадян конкретної держави, проти якої вони мали мужність повстати. Приклад (5) містить максимально широкий склад представників усіх верст населення – жінки й чоловіки, молодь і старше покоління, працівники й інтелектуали.

Ця змістовна траєкторія революційних змін у свідомості німців дає А. Меркель змогу полемізувати у прикладі (5) щодо їх громадянської зрілості, чесноти, якої так бракувало Т. Манну в національному менталітеті.

Суттєво, що поняття «революція» в промові є для канцлера одним із утілень ідеї єдності Німеччини.

Слід підкреслити, що специфічною ознакою промов А. Меркель є апеляція до власного досвіду, зокрема до фактів особистої біографії, що дозволяє викликати довіру суспільства. У такий спосіб формується особистісна орієнтованість в промові, оскільки політик постає як особистість, актуалізована мовна особистість, втілюючи й переосмислюючи власний життєвий досвід у публічному виступі. Надважлива ідея єдності Німеччини набуває у цій промові глибокого персонального значення. Особистісний вимір цієї ідеї постає у власних спогадах А. Меркель про свої відчуття в цей день, наприклад:

- (6) нім. *Das Wetter in Berlin an jenem Tag vor 29 Jahren war herrlich. Ich machte mich auf zur Feier in der Philharmonie. Alle waren in Festtagsstimmung. Auf einmal mischte sich bei mir Freude mit Sorge, mit so etwas wie Beklemmung.*

Канцлер ділиться своїми роздумами та переживаннями, наприклад :

- (7) нім. *Für mich begann die deutsche Einheit also mit einem Kulturschock. An vieles, an fast alles hatten wir gedacht. Aber hatten wir auch ausreichend bedacht, dass der einzelne Mensch - und beileibe nicht nur Offiziere und Volkspolizisten, sondern wir alle, die wir in der DDR gelebt hatten - sein Denken, Fühlen und Erfahren nicht einfach an der Garderobe abgeben kann? Und dass er das vielleicht auch gar nicht will?*
- (8) нім. *Für mich und viele andere waren der Fall der Berliner Mauer 1989 und die deutsche Einheit 1990 Momente des Glücks, der Zuversicht, der Offenheit im umfassenden Sinne.*

Особистісний вимір підтримується засобами персонального дейксису, представлений займенниками першої особи однини та множини нім. *ich, wir*, яким притаманний високий потенціал у реалізації емоційного впливу на адресата. У прикладах (6) і (7) займенник першої особи однини презентує власне Ангелу Меркель, як особистість у вирі історичних подій, особистість, яка спроможна відчувати радість, щастя, занепокоєння, навіть культурний шок, тобто достатньо широку палітру емоцій. Це зближує її з адресатом, зменшує дистанцію між політиком і суспільством, дозволяючи відтворити цей історичний момент разом.

Цілком закономірним у промові виступає втілення ідеї єдності з позиції державного діяча. Характерною для А. Меркель є експлікація проблемних ситуацій у промові за допомогою питально-відповідального прийому з використанням займенника першої особи множини, який сприяє створенню діалогічності мовлення й атмосфери взаємного спілкування, наприклад:

- (9) нім. *Wo nun stehen wir heute, bald 30 Jahre später? Die staatliche deutsche Einheit sie ist vollendet. Die Einheit der Deutschen, ihr Einigsein – das war am 3. Oktober 1990 noch nicht vollendet, und das ist es bis heute nicht.*

Ключовим є питання щодо єдності сьогодні після майже 30 років. Приклад (9)

містить відповіді на важливе запитання «*Де ми...?*». Канцлер вбачає дві площини досягнення єдності: перша – державна німецька, єдина держава, друга – єдність німців, їх спільне буття. Попри те, що для першої властива завершеність, остаточна оформленість, друга вирізняється незавершеністю. А. Меркель розвиває свою думку, представляючи німецьку єдність як безперервний динамічний процес у протиставленні завершеному стану, наприклад:

(10) нім. *Die deutsche Einheit ist also kein Zustand, einmal vollendet und abgeschlossen, sondern ein fortwährender Prozess, ein ständiger Auftrag; ein Prozess, der alle Deutschen betrifft, egal in welchem Bundesland sie leben.*

(11) нім. *Bei der Einheit der Deutschen, dem Einigsein, geht es nicht darum, gleichsam Teile eines Objektes ein für alle Mal zusammenzufügen. Im Gegenteil. Wir sollten froh sein, dass das auch gar nicht funktioniert, weil es ja darum gehen muss, das Verbindende von 83 Millionen Subjekten, also individuellen Schicksalen, zu schaffen, zu erhalten und immer wieder stark zu machen.*

У розумінні канцлера ідея єдності набуває особливого змісту, базуючись на протиставленні двох утілень цієї ідеї – схоластичного та сповненого життям: нім. *Objekt-Subjekt, ein für alle Mal- immer wieder, zusammenfügen-schaffen*. Визначення єдності спирається на об'єднання 83 мільйонів з їхніми власними долями. Суттєвим є безпосередній зв'язок та беззаперечний вплив цієї ідеї на життя кожного представника суспільства. В якості синонімів лексеми нім. *Einheit* використані субстантивовані дієслівні словосполучення та Partizip I нім. *Einigsein, Verbindende*, де в останньому актуалізується процесуальність у семантиці.

У промові такого типу обов'язковим структурним елементом є аналіз досягнень і викликів, що політик вважає важливими. А. Меркель у цьому публічному виступі приділяє більше уваги визнанню наявних проблем, ніж інформації про звершення за 29 років після об'єднання Німеччини. Політик робить свідомий вибір щодо такого зміщення акценту на труднощі та перепони порівняно із здобутками. Показово, що кількість речень, які містять позитивну інформацію у три рази менше, ніж тих, що вказують на негативні факти й тенденції. Відрізняються зазначені речення й структурно. Так, досягнення канцлер представляє синтаксичними конструкціями, які передають здебільшого узагальнений зміст, наприклад:

(12) нім. *In den 29 Jahren, die seither vergangen sind, wurde unglaublich viel erreicht. In West und Ost sind die Menschen mit ihrem Leben insgesamt zufriedener als zu jedem anderen Zeitpunkt nach der Vereinigung.*

(13) нім. *Unser wiedervereintes Land ist heute in einer ganz anderen Situation als 1990. In vielen Feldern haben sich Ost und West angenähert.*

У прикладі (12) добір лексем з позитивною конотацією нім. *unglaublich viel, erreichen, zufriedener* підтверджує досягнуті здобутки. У свою чергу, вживання пасивної конструкції без вказівки діяча концентрує увагу на результатах об'єднання Німеччини, які представлені достатньо невизначено нім. *unglaublich viel*. Друге речення містить лексему нім. *zufriedener* для констатації того факту, що рівень задоволеності людей на сході та заході своїм життям зріс порівняно з кожним іншим проміжком часу після об'єднання. Приклад (13) також містить порівняння з точкою відліку 1990 рік. Тут наведений факт про зміну ситуації в країні, зазначається зближення сходу та заходу у багатьох сферах. В цьому прикладі не фіксуються лексеми з однозначно позитивною конотацією, тут скоріше йдеться про узагальнену інформацію. Констатуючи позитивні зрушення у відносно невеликій кількості речень, А. Меркель подає їх у так званому «лозунговому» форматі – відносно коротко, просто без розлогих пояснень.

Зовсім інший підхід політика до визнання наявних проблем, наприклад:

(14) нім. *Aber wir wissen auch, dass das nicht die ganze Wahrheit ist. Denn zur Bilanz nach 29 Jahren deutscher Wiedervereinigung gehört auch, dass sich die Mehrheit der*

Ostdeutschen in der Bundesrepublik als Bürger zweiter Klasse fühlt, wie repräsentative Umfragen zeigen. Danach halten weniger als 40 Prozent der Ostdeutschen die Wiedervereinigung für gelungen, bei Menschen unter 40 sind es sogar nur rund 20 Prozent. Weniger als die Hälfte ist mit der Demokratie in Deutschland zufrieden.

У прикладі (14) використання особового займенника першої особи множини нім. *wir* дає змогу ораторці ототожнювати себе з усіма громадянами Німеччини, бути частиною суспільства. З цим займенником вживається перформативне дієслово нім. *wissen* для вираження власної думки. Інформація, що міститься у підрядному реченні зорієнтована на аудиторію. Ораторка володіє знанням про факти, поділяючи ці знання з усіма громадянами. Отже, всі знають і погоджуються з такою інтерпретацією фактів, що означає єдність у поглядах і сприяє зближенню канцлера та народу. Це набуває виключно важливого значення, коли йдеться про негативні явища й тенденції у суспільстві. Привертає увагу незвична перша позиція конектора нім. *denn*, що вводить, як правило, підрядне причини. Таке оформлення підрядного речення в самостійне головне зосереджує увагу на поясненні всієї правди про стан речей у процесах об'єднання. А. Меркель зазначає, що підсумок возз'єднання характеризується прикриттям відчуттям більшості східних німців як громадян другого гатунку. Більше того, менше 40 відсотків німців зі сходу вважають возз'єднання успішним. Менше половини з них задоволені станом демократії в країні. Канцлер залучає статистичні дані для обґрунтування реальних причин для занепокоєння. Складне, але важливе питання, яке хвилює А. Меркель, полягає в тому, чому німецька єдність є для багатьох людей зі східних земель не тільки позитивним досвідом, наприклад:

(15) нім. *Das bedeutet: Neben dem, was gelungen ist, müssen wir alle – in Politik und Gesellschaft – lernen zu verstehen, dass und warum die deutsche Einheit für viele Menschen in den ostdeutschen Ländern nicht nur eine positive Erfahrung ist.*

Канцлер прямо вказує на те, що більшість людей у старих землях під час цих подій виступала в ролі спостерігачів, життя яких практично не зазнало якихось змін в ті буремні часи, наприклад:

(16) нім. *Für die Mehrheit der Menschen in den alten Bundesländern aber waren all die Umwälzungen etwas, das sie das lag ja in der Natur der Sache eher aus der Rolle eines Zuschauers betrachteten und nicht als jemand, der von den Ereignissen in seinem Leben elementar betroffen werden konnte auch wenn sie mit uns, wie in meiner Familie zum Beispiel, in all den Jahren der DDR Kontakt gehalten und uns konkret mit Paketen und Besuchen unterstützt hatten.*

У прикладі (16) А. Меркель чітко ідентифікує себе як представника східних земель через використання особових і посесивних займенників нім. *sie mit uns, wie in meiner Familie*.

Для політичного діяча визнання наявних проблем неможливе без власного бачення шляхів вирішення. Одним із таких канцлер убачає поєднання регіонального розмаїття та федеративної солідарності, наприклад:

(17) нім. *Es ist Aufgabe der Politik, ihrer Vertreter und Repräsentanten, den Bürgerinnen und Bürgern freiheitliches Leben zu ermöglichen. Dazu werden regionale Vielfalt und bundesstaatliche Solidarität zusammengedacht... Bundesstaatliche Solidarität heißt, für gleichwertige Lebensverhältnisse auf faire Teilhabemöglichkeiten und gute Entwicklungschancen vor Ort zu achten...*

Для визначення солідарності вжиті прикметники з позитивною конотацією, які підсилюють ключові іменники-композиції нім. *Lebensverhältnisse, Teilhabemöglichkeiten, Entwicklungschancen*.

Для політичного діяча, який виголошує публічну промову з нагоди головного державного свята здебільшого необхідним є окреслення подальшої перспективи розвитку об'єднаної країни, націленість на об'єднавчі засади для громадян Німеччини з

чітким розумінням викликів сьогодення задля успішного спільного майбутнього, наприклад:

(18) нім. *Wir können die Zukunft nur gut gestalten, wenn wir uns auch über unsere Ängste und Sorgen nur mit Respekt voneinander austauschen; wenn wir vor Augen haben, was jeder von uns mit seinen Erfahrungen beitragen kann; wenn wir um Lösungen konstruktiv ringen. Und das heißt, wenn wir bereit sind, uns auf Kompromisse einzulassen. Denn es ist falsch, im Kompromiss nur etwas Faules zu sehen, ihn gar als Verrat am eigentlich Richtigen zu schmähen. Im Kompromiss vergewissern wir uns, was wir gemeinsam haben und worauf wir aufbauen können. Ohne Kompromiss gibt es keine Gemeinsamkeit. Und genau darum geht es heute: um Gemeinsamkeit, um Einigkeit und Recht und Freiheit in unserem Land.*

Приклад (18) демонструє основні підходи канцлера до розбудови майбутнього. Навколо іменника нім. *Zukunft* формується концептуальне поле за допомогою іменників з позитивною конотацією нім. *Respekt, Erfahrungen, Lösungen* й підтримуються дієсловами нім. *beitragen, ringen* з уточненням останнього нім. *konstruktiv*. Присутність двох іменників із негативною конотацією нім. *Ängste, Sorgen* вказує, з одного боку, на наявність проблем, з іншого боку, містить шляхи їх подолання нім. *mit Respekt, sich voneinander austauschen*. Важливо, що головним діячем виступає особовий займенник першої особи множини нім. *wir*, який функціонує в якості підмета як у головному реченні, так і у підрядних. Невипадково, що серед підрядних домінують речення з конектором нім. *wenn*. Канцлер зосереджує увагу на здатності й можливості добре облаштувати майбутнє, на що вказують модальне дієслово нім. *können* і дієслівне словосполучення нім. *bereit sein*. Важливою складовою побудови успішного спільного майбутнього А. Меркель вважає готовність до компромісу використовуючи іменник нім. *Kompromiss* 4 рази в прикладі (18). Політик доходить висновку, що без компромісу не буде жодної спільності/спільноти.

Знаково, що політик додає іменник нім. *Gemeinsamkeit* до першого рядка гімну Німеччини нім. *Einigkeit und Recht und Freiheit*, наголошуючи на надважливості ідеї єдності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз промови А. Меркель з нагоди Дня Єдності у 2019 році уможливив виявити основні способи й засоби презентації лінгвістичної персони політика, що полягають: 1) у формуванні вісі *Я – особистість – жінка – одна з представників східних земель – державний діяч національного рівня*, розгортання якої підтримується певним набором лексичних і синтаксичних одиниць; 2) у побудові власного концептуального поля ідеї єдності, базуючись на персональному життєвому й політичному досвіді; 3) в окресленні шкали цінностей канцлера з головним пріоритетом – єдності Німеччини.

Перспективу дослідження вбачаємо у встановленні динамічних зрушень в особистісному вимірі представлення ідеї єдності у промовах А. Меркель із нагоди головного державного свята з 2005 року.

Бібліографічний список

- Багнюк, Н.В., 2018. Homo Lingualis XVI-XVII століть: сучасні дослідження. *Лінгвістика*, 2(39), с.158–165.
- Ващук, Т., 2007. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження. *Вісник Житомирського державного університету*, 33, с.182–185.
- Гузак, А.М., 2014. Біблія як прецедентний феномен та її роль у формуванні позитивного іміджу сучасного політичного лідера (на матеріалі промов американських президентів). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*, 8(1), с.72–76.
- Дмитренко, О. та Шинкаренко, О., 2021. Особливості політичного дискурсу Ангели

- Меркель. *Імідж*, 2(197), с.23–27.
- Загнітко, А.П., 2017. *Теорія лінгвоперсонології*. Вінниця: Нілан-Лтд.
- Колоїз, Ж., 2017. Проект українського «Словника прецедентних феноменів». *Філологічні студії*, 16, с.139–160.
- Кондратенко, Н., 2017. Типологія мовленнєвих жанрів українського політичного дискурсу. *Філологічні студії*, 9, с.18–22.
- Рослицька, М.В., 2019. *Прецедентне ім'я в політичному дискурсі: формально-семантичні ознаки і соціопрагматичний потенціал (на матеріалі промов президентів України, Польщі та Франції кін. XX – поч. XXI ст.)*. Кандидат наук. Автореферат. Львівський національний університет імені Івана Франка.
- Славова, Л.Л., 2012. *Мовна особистість лідера у дзеркалі політичної лінгвоперсонології: США – Україна*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка.
- Der Bundesregierung, 2019. Rede von Bundeskanzlerin Merkel anlässlich des Festakts zum Tag der Deutschen Einheit am 3. Oktober 2019 in Kiel [online]. Available at: <<https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/rede-von-bundeskanzlerin-merkel-anlaesslich-des-festakts-zum-tag-der-deutschen-einheit-am-3-oktober-2019-in-kiel-1678326>> (Accessed 10.11.2024).
- Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache, 2017. Revolution [online]. Available at: <<https://www.dwds.de/wb/Revolution>> (Accessed 10.11.2024).

References

- Bahniuk, N.V., 2018. Homo Lingualis XVI-XVII stolit': suchasni doslidzhennia [Homo Lingualis XVI-XVII centuries: contemporary studies]. *Linguistics*, 2(39), pp. 158–165. (in Ukrainian).
- Der Bundesregierung, 2019. Rede von Bundeskanzlerin Merkel anlässlich des Festakts zum Tag der Deutschen Einheit am 3. Oktober 2019 in Kiel [online]. Available at: <<https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/rede-von-bundeskanzlerin-merkel-anlaesslich-des-festakts-zum-tag-der-deutschen-einheit-am-3-oktober-2019-in-kiel-1678326>> (Accessed 10.11.2024).
- Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache, 2017. Revolution [online]. Available at: <<https://www.dwds.de/wb/Revolution>> (Accessed 10.11.2024).
- Dmytrenko, O. and Shynkarenko, O., 2021. Osoblyvosti politychnogo dyskursu Angely Merkel [Features of Angela Merkel's political Discourse]. *Image*, 2(197). pp.23–27. (in Ukrainian).
- Gusak, A.M., 2014. Bibliia yak pretsedentnyi fenomen ta yii rol u formuvanni pozytyvnoho imidzhu suchasnoho politychnoho lidera (na materiali promov amerykanskykh prezydentiv). [The Bible as a Precedent Phenomenon and its Role in Forming a positive Image of a modern political Leader (based on speeches by American presidents)]. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology*, 8(1), pp.72–76. (in Ukrainian).
- Kolojiz, Zh., 2017. Proekt ukrajinskogo «Slovnyka prezedentnyh fenomeniv» [Projekt of the Ukrainian «Dictionary of Precedent Phenomena»]. *Philological Studies*, 16, pp.139–160. (in Ukrainian).
- Kondratenko, N., 2017. Typologiiia movlennevyh zhanriv ukrajinskogo politychnogo dyskursu [Typology of speech genres in Ukrainian political discourse]. *Philological Studies*, 9, pp.18–22. (in Ukrainian).
- Roslytska, M.V., 2019. *Prezedentne im'ia v politychnomu dyskursi: formalno-semantychni oznaky i soziopragmatychnyj potenzial(na materiali promov presydyntiv Ukrajiny, Polshchi ta Franziji kin. XX-poch. XXI st.)* [A precedent name in political discourse: formal semantic features and sociopragmatic potential (based on the speeches of the presidents of Ukraine, Poland and France at the end of the twentieth – early twenty-first

- centuries)]. Ph.D. Abstract. Ivan Franko National University of Lviv. (in Ukrainian).
Sagnitko, A.P., 2017. *Teoriia lingvopersonologiji* [Theory of Linguopersonology]. Vinnytsia: Nilan-Ltd. (in Ukrainian).
Slavova, L.L., 2012. *Movna osobystist' lidera u dserkali politychnoji lingvopersonologiji: USA-Ukraina* [Linguistic personality of the leader in the mirror of political linguopersonology: USA-Ukraine]. Zhytomyr: Vyd-vo I.Franko ShDU. (in Ukrainian).
Vashchuk, T., 2007. Politychnyj dyskurs iak ob'ekt lingvistychnoho doslidzhennia [Political Discourse as an Objekt of linguistic Study]. *Bulletin of Zhytomyr State University*, 33, pp.182–185. (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 11.11.2024.

Natalia Pyrlik

THE IDEA OF THE UNITY OF GERMANY: THE LINGUOPERSONOLOGICAL ASPECT

The article deals with the implementation of the idea of the unity of Germany in the linguopersonological aspect. It analyzes the speech of Federal Chancellor A. Merkel on October 3, 2019 in Kiel. The main characteristics of this speech are 1) ritual, ceremony 2) focus on a wide audience in order to form a positive emotional mood. An effectively constructed speech is of great importance for political communication. The beginning of the speech plays a significant role in establishing cognitive, psychological and emotional contact with the addressee. The speech of A. Merkel is distinguished by the originality of the composition. The speech is a conceptual conversation about Germany and the Germans, a polemical dialogue in retrospect with Thomas Mann, a famous German writer, and Nobel Prize laureate in literature. The use of precedent phenomena is associated with the value orientations of the lingual culture and embodies culturally significant information. In a political speech, a precedent name from the source sphere "Literature" forms an argumentative basis for a politician by joining an authority to strengthen his own position or by critically analyzing the concepts and views of an authority. A. Merkel refers to the famous work of T. Mann "Germany and the Germans" for indirect verbalization of ideological values and for constructing German identity. A key component of this process is the concept of "Revolution". The Chancellor creates an associative field of this concept, where the idea of the unity of Germany as a peaceful successful German revolution dominates. The politician builds a semantic trajectory of significant changes in the consciousness of the actors of the revolution. For this, multi-level linguistic means are used, from morphological to syntactic.

A specific feature of A. Merkel's speeches is an appeal to her own life experience, to the facts of her personal biography. In this way, a personal orientation in speech is formed. The politician acts as a personality, an actualized linguistic personality. The personal dimension is supported by means of personal deixis, represented by personal and possessive pronouns. The specified linguistic means reduce the distance between the politician and society and thus have a greater influence on the audience.

It is natural that the speech presents the idea of unity from the standpoint of a statesman. A. Merkel's explication of problematic situations in a speech using a question-and-answer technique is characteristic of A. Merkel. The prevalence of syntactic constructions indicating negative tendencies and facts, as well as the difference in their structural design, was recorded: positive information is simple, negative is complex. The construction of the conceptual field "Future" is based on a wide range of parts of speech, mainly nouns with a positive connotation. As a result of the analysis of A. Merkel's speech, the main methods and means of presenting the lingual persona of the politician were identified: 1) the formation of the axis I-person-woman-one of the representatives of the eastern lands-state figure of the national level, which is supported by a specific set of lexical and syntactic means; 2) the construction of her own

conceptual field of the idea of unity, based on personal life and political experience; 3) outlining the scale of values of the chancellor with the main priority - the unity of Germany.

Key words: *Angela Merkel, linguistic personological aspect, idea of German unity, linguistic personality, public speech.*